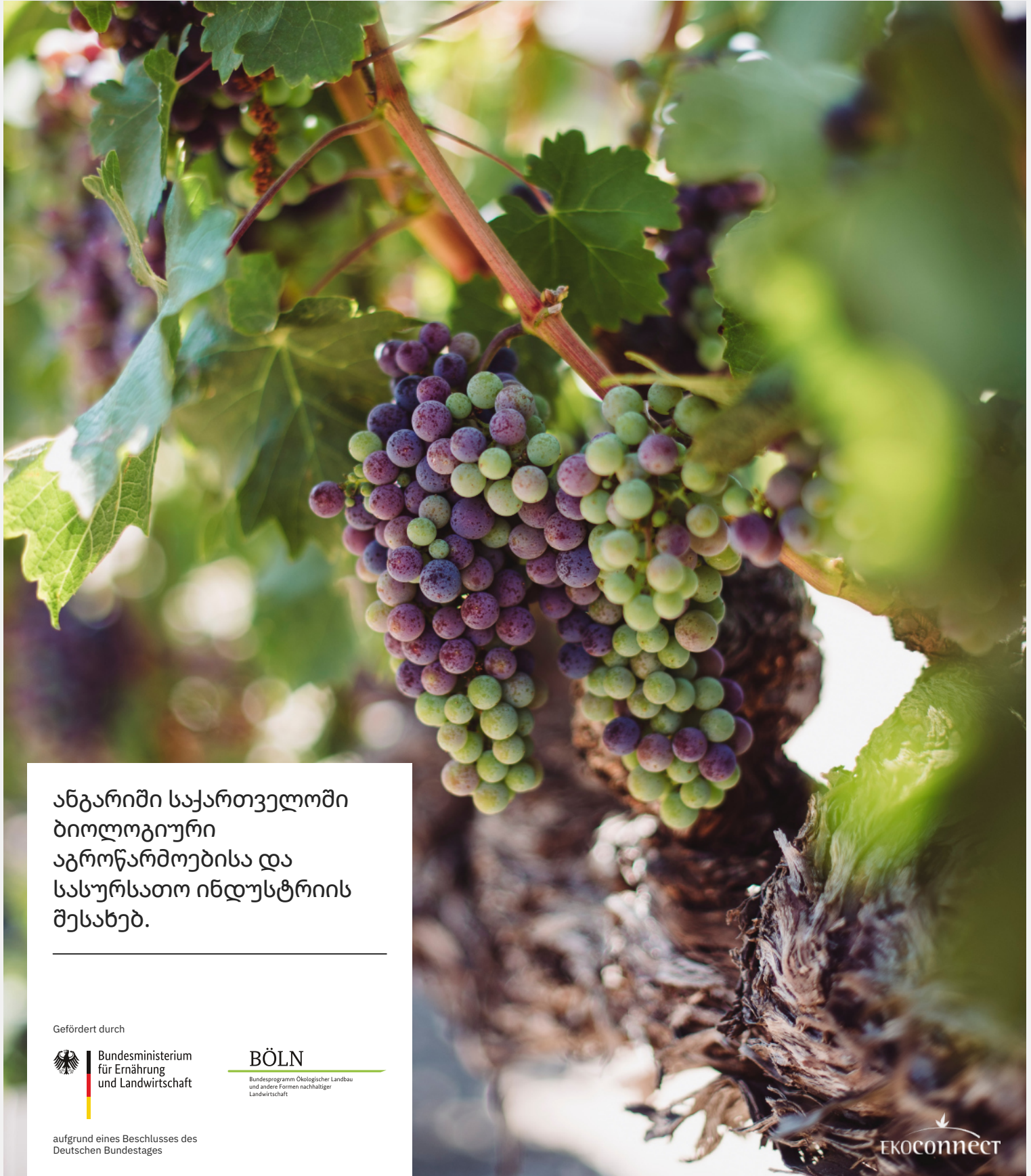


ანგარიში ბიომეურნეობების — 2021  
შესახებ

# საქართველო



ანგარიში საქართველოში  
ბიოლოგიური  
აგროწარმოებისა და  
სასურსათო ინდუსტრიის  
შესახებ.

Gefördert durch



Bundesministerium  
für Ernährung  
und Landwirtschaft

BÖLN

Bundesprogramm Ökologischer Landbau  
und andere Formen nachhaltiger  
Landwirtschaft

aufgrund eines Beschlusses des  
Deutschen Bundestages

EKOconnect

# ანაბეჭდი

გამომცემლობა  
იოახიმ ლენცი,  
კლაუდია ნოიმანი



EkoConnect e.V.  
Schützengasse 16  
01067 Dresden  
[www.ekoconnect.org](http://www.ekoconnect.org)

ავტორი  
ჰაინც გენგენბახი  
(<https://www.agriservices.de/>)

თარგმანი  
გერმანიის ეკონომიკური  
გაერთიანება საქართველოში  
(DWV).

გამომცემლობა  
EkoConnect e.V.

დიზაინი  
[whateverworks.biz](http://whateverworks.biz)

Gefördert durch



Bundesministerium  
für Ernährung  
und Landwirtschaft

BÖLN

Bundesprogramm Ökologischer Landbau  
und andere Formen nachhaltiger  
Landwirtschaft

aufgrund eines Beschlusses des  
Deutschen Bundestages

## Disclaimer

აღნიშნული ანგარიში შემუშავდა გერმანიის სურსათისა და  
სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაფინანსებით, კერძოდ  
28210E001 პროექტის ფარგლებში.

აღნიშნული ანგარიში მომზადებულია ავტორთა მოსაზრებებისა  
და ცოდნის საფუძველზე. მიუხედავად ამისა, ანგარიშის  
სიზუსტეზე, სისწორესა და მასში მოყვანილ ინფორმაციის და  
მონაცემის სისრულეზე გარანტიას ვერ უზრუნველყოფს.

# სარჩევი

|                                              |   |
|----------------------------------------------|---|
| A საქართველო: ციფრები, მონაცემები და ფაქტები | 3 |
|----------------------------------------------|---|

|                           |   |
|---------------------------|---|
| B ბიოსექტორი საქართველოში | 8 |
|---------------------------|---|

ისტორია  
საქართველოს კანონი ბიოლოგიური აგროწარმოების განხორციელების შესახებ  
ხელშეწყობი ინსტრუმენტები  
ასოციაციები და მარკეტინგული ორგანიზაციები  
ბიოსერტიფიცირება  
კვლევა და კონსულტაცია  
განათლება და გადამზადება  
დონორი პროექტები

|                           |    |
|---------------------------|----|
| C ბიოლოგიური აგროწარმოება | 15 |
|---------------------------|----|

სერტიფიცირებული მწარმოებლები  
არასერტიფიცირებული მწარმოებლები  
ორგანული ნედლეულის ექსპორტი  
ნებადართული მასალების იმპორტი

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| D ბიოპროდუქტების გადამამუშავება, წარმოება და რეალიზაცია | 20 |
|---------------------------------------------------------|----|

ბიოსერტიფიცირებული კომპანიები  
ბიოპროდუქტების იმპორტი

|                          |    |
|--------------------------|----|
| E საქართველოს ბიო ბაზარი | 23 |
|--------------------------|----|

ბაზარზე არსებული ბიოპროდუქტები  
ბაზრის მოცულობა და ტენდენციები  
რეალიზაციის არხები და ბაზრის მოთამაშეები  
ონლაინ მაღაზიები

|                             |    |
|-----------------------------|----|
| F შესაძლებლობები და რისკები | 26 |
|-----------------------------|----|

სავაჭრო პოტენციალი  
საინვესტიციო გარემო  
ძლიერი და სუსტი მხარეები

|                                     |    |
|-------------------------------------|----|
| G დასურათების და მასალების წყაროები | 28 |
|-------------------------------------|----|

Map of Georgia showing administrative regions and their names in Georgian:

- აფხაზეთი (Abkhazeti)
- სამეგრელო-ზემო სვანეთი (Samegrelo-Zemo Svaneti)
- რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთი (Racha-Lechkhumi-Khemo Svaneti)
- იმერეთი (Imereti)
- მცხეთა-მთიანეთი (Mtskheta-Mtianeti)
- შიდა ქართლი (Mida Kartli)
- თბილისი (Tbilisi)
- კახეთი (Kakheti)
- ქვემო ქართლი (Khemo Kartli)
- აჭარა (Ajara)
- სამცხე-ჯავახეთი (Samtskhe-Javakheti)

Surrounding areas and bodies of water:

- რუსეთი (Russia) - North
- სომხეთი (Armenia) - South
- აზერბაიჯანი (Azerbaijan) - Southeast
- საქართველო (Georgia) - Center
- შავი ზღვა (Black Sea) - West
- თურქეთი (Turkey) - Southwest

# ეკონომიკა

## 14.377 ლ

მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (2021, ნომინალური)<sup>3</sup>

## 18,5 %

უმუშევრობის მაჩვენებელი (2020)<sup>4</sup>

## 3,8 %

ინფლაციის მაჩვენებელი (2021)<sup>5</sup>

## 63,9 %

ეროვნული ვალი (მშპ-ს %, მთლიანი, 2021)

## 1.278,5 ლ

მთლიანი, ლარი / თვეში, წლიური საშუალო (2019)

# სავაჭრო ურთიერთობები

— მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრობა: 14 ივნისი, 2000წ.

თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეწყობა:

- ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო შეთანხმება (DCFTA) ევროკავშირთან (ძალაშია 2016წ. 1 ივლისიდან);
- EFTA ( ისლანდიასა და ნორვეგიასთან 2017 წ. 1 სექტემბრიდან, მხოლოდ ლიხტენშტეინსა და შვეიცარიასთან 2018 წ. 1 მაისიდან);
- ორმხრივი ხელშეწყობების სანახავედ იხ. [www.wto.org](http://www.wto.org) (↗).<sup>6</sup>

ევროკავშირი - საქართველოს ურთიერთობები (მილიონი ევრო)

|               | 2018    | %    | 2019    | %    | 2020    | %     |
|---------------|---------|------|---------|------|---------|-------|
| ევრ. იმპორტი  | 633,7   | -2,9 | 655,1   | 3,4  | 767,6   | 17,2  |
| ევრ. ექსპორტი | 2.045,4 | 7,3  | 2.008,0 | -1,8 | 1.587,2 | -21,0 |
| ბალანსი       | 1.411,6 |      | 1.353,0 |      | 819,6   |       |

გამოსახულება 2: ევრ.27 საგარეო ვაჭრობა (დამრგვალებულია)

გერმანია-საქართველოს ურთ. (მილიონი ევრო)

|                | 2018  | %    | 2019  | %     | 2020  | %     |
|----------------|-------|------|-------|-------|-------|-------|
| იმპორტი გერმ.  | 72,6  | -3,3 | 59,7  | -17,8 | 93,1  | 56,0  |
| ექსპორტი გერმ. | 359,1 | 4,5  | 403,4 | 12,3  | 316,2 | -21,6 |
| ბალანსი        | 286,5 |      | 343,7 |       | 223,1 |       |

გამოსახულება 3: საგარეო ვაჭრობა (დამრგვალებულია)

გერმანიიდან იმპორტირებული საქონელი SITC-ის მონაცემებით (2020\* / %)

|                                          |      |
|------------------------------------------|------|
| სურსათი                                  | 35,1 |
| ტექსტილი / ტანსაცმელი                    | 22,2 |
| მექანიკური სატრ. საშუალებები და ნაწილები | 21,7 |
| სასმელები / თამბაქო                      | 3,1  |
| სხვა სატრანსპორტო საშ.                   | 2,5  |
| ნედლეული (საწვავის გამოკლებით)           | 2,4  |
| ოქროს                                    | 2,4  |
| ქიმიური პროდუქტი                         | 2,0  |
| კაუჩუკის ნაწარმი                         | 1,5  |
| რკინა და ფოლადი                          | 1,1  |
| სხვა                                     | 6,0  |

გამოსახულება 4: გერმანიიდან იმპორტირებული საქონელი SITC-ის მიხედვით (მთლიანი იმპორტის %-ი)

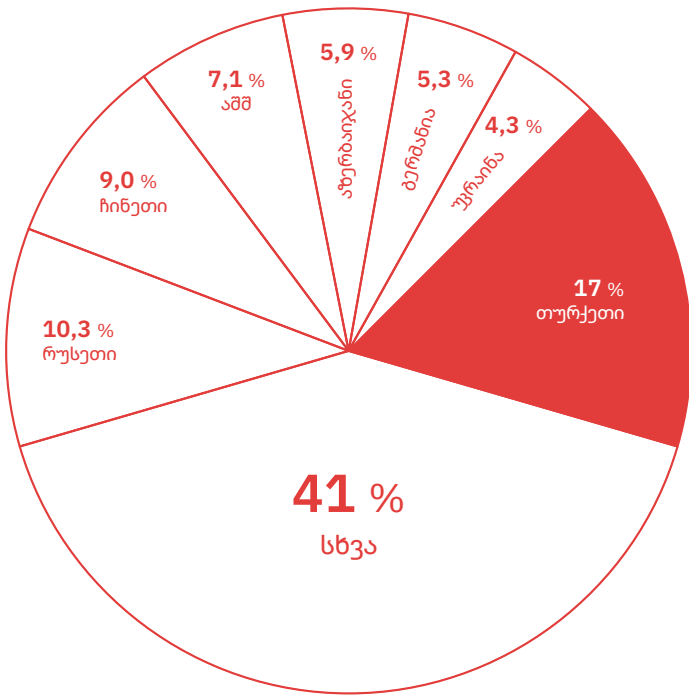
3 GEL 13.208 (2020)

4 ოფიციალური მონაცემი: 17,6 % (2019)  
არაოფიციალური მონაცემი: 35,0–40 % (დამოუკიდებელი ექსპერტები)

5 5,2 % (2020)

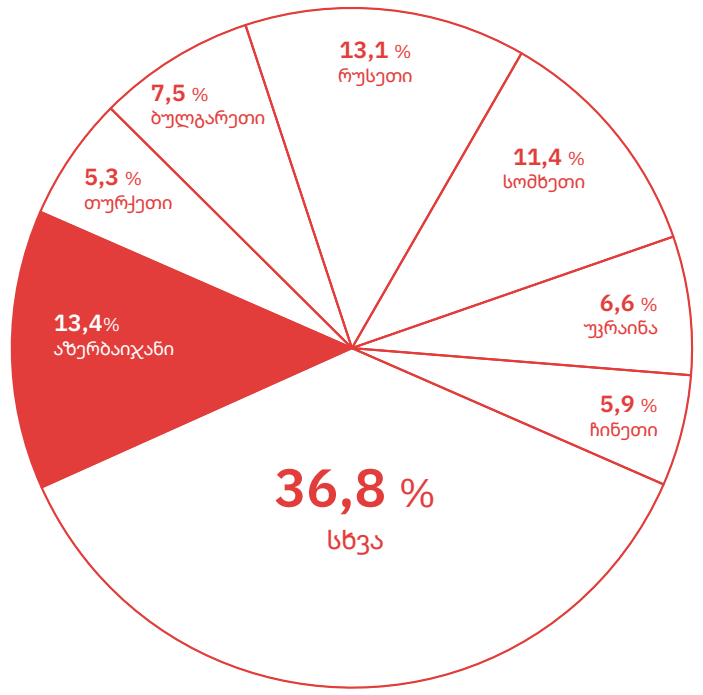
6 სავაჭრო საკითხები, რეგიონალური სავაჭრო ხელშეწყობები, მონაცემთა ბაზები, ქვეყნების / რეგიონების მიხედვით.

მთავარი იმპორტიორები  
(2019\*\* / %)



გამოსახულება 5: Germany Trade & Invest, 2021

მთავარი საექსპორტო ბაზრები  
(2019\*\* / %)



გამოსახულება 6: Germany Trade & Invest, 2021

## კლიმატი

მისი ადგილმდებარეობიდან და ლანდშაფტიდან გამომდინარე, საქართველო შეიძლება დაიყოს ორ კლიმატურ რეგიონად, დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოდ. დასავლეთ საქართველო ხასიათდება ტენიანი, სუბტროპიკული კლიმატით, ზომიერი ზამთრითა და საშუალოდ ცხელი ზაფხულით. საშუალო ტემპერატურა იანვარიდან ივლისამდე დაახლოებით 5 – 22 °C გრადუსამდე მერყეობს და საშუალო ნალექი 1100-დან 1700 მმ-მდე წელიწადში. ჭარბი წყლის დრენაჟი ქვეყნის ამ ნაწილში სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა. აღმოსავლეთ საქართველოში გვხვდება

მშრალი, სუბტროპიკული კლიმატი, ცივი ზამთრითა და მშრალი, ცხელი ზაფხულით. საშუალო ტემპერატურა იანვრიდან ივლისამდე -1 – 22 °C გრადუსამდე მერყეობს, ხოლო საშუალო ნალექი 500-დან 1100 მმ / წელიწად. ნალექების დაახლოებით 80 % მოდის მარტიდან ოქტომბრამდე, სეტყვა უმეტესად გაზაფხულზე და შემოდგომაზე მოდის. ყველაზე გრძელი მშრალი სეზონი დაახლოებით 50 – 60 დღეს გასტანს და ქვეყნის ამ ნაწილში გვალვებიც არ არის იშვიათი მოვლენა. 800 მმ-ზე ნაკლები ნალექის მქონე რაიონებს უსაჭიროებათ სარწყავი წყლები.

\* წინასწარი მონაცემი, პროგნოზი

\*\* 2020წ. მონაცემი UN Comtrade-იდან, გამოქვეყნებისას ჯერ არ იყო ხელმისაწვდომი.

# მიწათსარგებლობა

საქართველოს საერთო ფართობი 69700 კმ²-ია. ეს უხეშად უდრის ირლანდიის ან ბავარიის ტერიტორიას; დაახლოებით 12500 კმ² ან ტერიტორიის 18 პროცენტი, აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის კონფლიქტურ ზონებს წარმოადგენს.

საქართველოს ტერიტორიის დაახლოებით 40% დაფარულია ტყეებით. ქვეყნის მთლიანი ფართობის 43,4 % (30,300 კმ²) გამოიყენება სოფლის მეურნეობაში (2005 წ.). წლიური კულტურები იზრდება 209.9 ათას ჰექტარზე (საქსტატი, 2020 წ.), მრავალწლოვანი კულტურები იზრდება 109.6 ათას ჰექტარზე

(საქართველოს სოფლის მეურნეობის აღწერა 2014 წ.).

შეფასებულია, რომ მოსახლეობის 40.5 % ცხოვრობს სოფლად და მთლიანი სამუშაო ძალის 47% არის დაკავებული სოფლის მეურნეობაში (საქსტატი, 2014). ეს არის უპირატესად, საარსებო სასოფლო-სამეურნეო მეურნეობები მთელი ქვეყნის მასშტაბით, დაბალი შემოსავლითა და პროდუქტიულობით, მცირე მეურნეობები და შეზღუდული ნაკვეთები. სოფლად ძირითადი ეკონომიკური საქმიანობაა სიმინდის, ყურძნის, ციტრუსოვანი ხილის, ქვის ხილისა და თხილის მეურნეობა და

საქონელბრუნვა სოფლის მეურნეობაში (არსებული ფასები / მილიონი ლარი)

|                               | 2015    | 2016    | 2017    | 2018    | 2019    | 2020*** |
|-------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| მთლიანი სოფლის მეურნეობა      | 3 884,3 | 3 882,7 | 3 724,5 | 4 552,8 | 4 834,6 | 5 471,7 |
| მემცენარეობის პროდუქცია       | 1 642,5 | 1 590,4 | 1 456,8 | 2 067,7 | 2 159,5 | 2 471,3 |
| მეცხოველეობა                  | 1 981,3 | 2 002,2 | 2 015,5 | 2 197,9 | 2 411,1 | 2 618,7 |
| სოფ. მეურნ. დაკავშ. სერვისები | 260,5   | 290,1   | 252,2   | 287,1   | 263,9   | 381,7   |

გამოსახულება 7: საქსტატი, 2020, \*\*\* წინასწარი მონაცემი, პროგნოზი



გამოსახულება 8: ცერცვის კულტივაცია კახეთში



გამოსახულება 9: გალური ვარდი უხვად ყვავის კახეთში

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების კულტივირებული ფართობი (ათასი ჰექტარი)

|                                  | 2020  | სამუდამო მოსავლიანობა<br>(100 კგ / ჰა) |
|----------------------------------|-------|----------------------------------------|
| სულ დამუშავებული ფართობი         | 209,9 | n/a                                    |
| სულ თესლი და პარკოსნები          | 159,6 |                                        |
| ხორბალი                          | 47,4  | 23,3                                   |
| ქერი                             | 25,3  | 20,7                                   |
| სიმინდი                          | 82,4  | 27,8                                   |
| ლობიო                            | 4,5   | 7,8                                    |
| სულ კარტოფილი, ბოსტნული და ნესვი | 31,5  |                                        |
| კარტოფილი                        | 15,9  | 117,9                                  |
| ბოსტნული                         | 12,7  | 100,4                                  |
| ნესვი                            | 2,9   | 251,0                                  |
| სხვა კულტურები                   | 18,5  | n/a                                    |
| წლიური ბალახები თივისთვის        | 2,4   | 45,6                                   |
| მრავალწლიანი ბალახები თივისთვის  | 10,3  | 37,8                                   |
| სხვა ერთწლიანი კულტურები         | 6,1   | n/a                                    |

გამოსახულება 10: საქსტატი, 2020

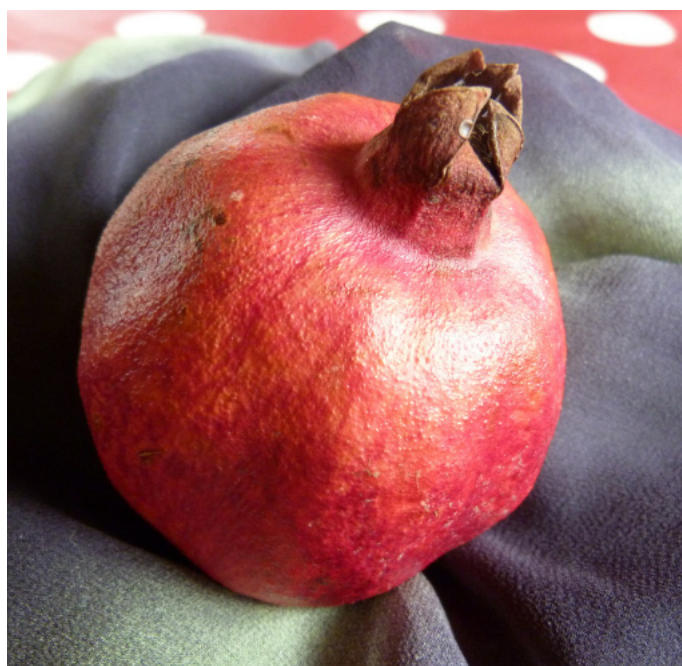
მუდმივი კულტურები (2017 / ათასი ჰექტარი)

|                       |      |
|-----------------------|------|
| მეხილეობა             | 47,8 |
| კენკრა                | 1,0  |
| მევენახეობის ადგილები | 36,1 |
| ციტრუსები             | 8,9  |

გამოსახულება 11: საქსტატი, 2020



გამოსახულება 12: ქართული საუზმე



გამოსახულება 13: ბროწეული საქართველოში პოპულარული ხილია

# ბიოსექტორი საქართველოში

## ისტორია

1990-იანი წლების დასაწყისში, საქართველოს ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკის მიერ დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, უკვე არსებობდა ურთიერთობები ისეთ ორგანიზაციებთან, როგორიცაა პური მსოფლიოსთვის და ჰაინრიხ ბიოლის ფონდი კავკასიაში. მევენახეთა ჯგუფი 1994 წელს გაერთიანდა და ჩამოაყალიბა ასოციაცია ორგანული სოფლის მეურნეობისთვის, ელვანა. ელვანა პრო-აქტიურმა მუშაობამ გამოიღო ორი მნიშვნელოვანი შედეგი:

- კანონის მიღება საქართველოში ბიოლოგიური აგროწარმოების შესახებ;
- შპს კავკასიურის დაარსება, რომელიც პირველი დამოუკიდებელი კომერციული ორგანიზაციაა საქართველოში, სერტიფიცირების უფლებამოსილებით.

## ეროვნული ბიო-კანონმდებლობა

საქართველოში ბიოლოგიური აგროწარმოების განხორციელებაზე პასუხისმგებელი უწყებები არიან გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და მის დაქვემდებარებაში არსებული სსიპ-ი სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრი. აღნიშნული ცენტრი თანამშრომლობს, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, ასევე კერძო სექტორთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. (↵)  
ბიო სოფლის მეურნეობის სერტიფიცირების

სისტემის ელვანა 1998 მიერ დანერგილი სტანდარტები და წესები, რამდენჯერმე განახლდა და გადამუშავდა და დღეს უკვე დიდწილად შეესაბამება ევროპულ ნორმებს. ისეთი გერმანული ორგანიზაციები, როგორებიც არის ევანგელური განვითარების მისია (Evangelischer Entwicklungsdienst), პური მსოფლიოსთვის (Brot für die Welt), შინ მოვლის დიაკონური სამსახური (Diakonische Werk) და მისერეორი (Misereor) მნიშვნელოვნად ეხმარებიან ელვანას (Elkana) ექსპერტული ცოდნის გაზიარებითა და ორგანიზაციული განვითარების ხელშეწყობით. ევროკავშირის სამართლებრივ რეგულაციებზე და ორგანული წარმოების საერთაშორისო სტანდარტზე (IFOAM) დაყრდნობით, საქართველოს მთავრობამ 2002 წელს მიიღო ბიოლოგიური აგროწარმოების გაიდლაინები. 2006 წელს დაამტკიცა საქართველოს კანონი ბიოლოგიურ აგროწარმოების განხორციელების შესახებ და 2007 წელს მიღებულ იქნა სტანდარტი - ძირითადი მოთხოვნები და წესები ბიოლოგიური აგროწარმოების განხორციელების შესახებ, SST 86: 2007 და ასევე სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანებით დამტკიცდა ბიოლოგიური სოფლის მეურნეობის ფარგლებში ნებადართული ნივთიერებების სია. 2013 წელს, საქართველოს მთავრობამ გამოსცა ბიოლოგიური აგროწარმოების შესახებ განკარგულება, რომელიც ძალაში შევიდა 2014 წლის 1 იანვრიდან. აღნიშნული რეგულაცია ეფუძნება ევროკავშირის ბიოლოგიური სოფლის მეურნეობის კანონმდებლობას:

- საქართველოს მთავრობის ბრძანება, ბიოპროდუქცია, # 198, 30 ივლისი, 2013 წ. (↵)

## ხელშეწყობი ინსტრუმენტები

ბიოლოგიურ აგროწარმოებასა და მეხეობაში სახელმწიფო მხარდაჭერა, ისევე როგორც ევროკავშირში, სავაჭროდ მცირეა. ამჟამად, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის მწვანე ეკონომიკის ინიციატივის ფარგლებში, დაიწყო ხუთწლიანი პროგრამა (0,5 მილიონი აშშ დოლარი) ბიო პროდუქტების წარმოებისა და სერტიფიცირების ხელშეწყობის მიზნით. პროგრამა ითვალისწინებს

თანადაფინანსებას და საგადასახადო შეღავათებს მწარმოებლებისთვის, გადამამუშავებლებისთვის, აგრეთვე სერტიფიცირებისა და ტექნიკური სწავლების მხარდაჭერას (იხ. სექცია „ბიო სერტიფიცირება“). მხარდაჭერის ღონისძიებების უმრავლესობას ახორციელებენ უცხოელი დონორები, როგორიცაა ევროკავშირი, FAO ან UNDP, ასევე ცალკეული სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციების განვითარების პროგრამები (იხ. სექცია „დონორი პროექტები“).

## კავშირები და მარკეტინგული ორგანიზაციები

### გაშენების ასოციაცია 'ელკანა' (ELKANA)



არასამთავრობო ორგანიზაცია ელკანა, დაარსდა 1994 წლის აგვისტოში. ის მოწოდებულია საქართველოში ორგანული კულტივირებისა და მარკეტინგის განვითარებისკენ. ელკანა ასევე აქტიურობდა საერთაშორისოდ აღიარებული ორგანული სერტიფიცირების სფეროში. არასამთავრობო ორგანიზაცია თავს აფინანსებს საერთაშორისო შემოწმებებით და საწევრო გადასახადებით და 1996 წლიდან არის ორგანული სოფლის მეურნეობის მოძრაობის საერთაშორისო ფედერაციის (IFOAM) წევრი.

აღნიშნული ორგანიზაცია საქართველოში წარმოადგენს ორგანულ ფერმერთა ასოციაციების ქოლგა ორგანიზაციას, რომელიც ჯამში 2021 წლის დასაწყისისთვის შედგებოდა დაახლოებით 649 ინდივიდუალური ფერმერისგან და 68 ორგანიზაციისგან, რომლებიც თავის მხრივ 2500-ზე მეტი ფერმერისგან, მათ შორის 519 ინდივიდუალური წევრისგან შედგება.

ჯამში 50 თანამშრომელი მუშაობს თბილისის სათაო ოფისში, ახალციხეში, რეგიონულ ოფისში (სამხრეთ საქართველო) და წარმომადგენლობითი ოფისებში სამეგრელოში (ზუგდიდი), შიდა ქართლში (გორი), კახეთში (დედოფლისწყარო) და მცხეთა-მთიანეთში (თიანეთი). ელკანა თანამშრომლობს ორ ბუნების დაცვის კომპანიასთან, თელავის მეურნეობასთან წნისში (სამცხე-ჯავახეთი) და მეცხოველეობის ფერმა ზემო ხოდაშენში (კახეთი).

ელკანას პერსონალი აქტიურია სასოფლო-სამეურნეო კონსულტაციებში სახნავ-სათესი მეურნეობის, მეცხოველეობის, ხილისა და კენკრის, ყურძნისა და ღვინის, მეფუტყრეობისა და სოფლის ტურიზმში და ასევე მხარს უჭერს მწარმოებელ ჯგუფებს შიდა კონტროლის სისტემების დანერგვაში. ფერმაში არსებული თემები, როგორიცაა ჭიების კომპოსტი, ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესება, მავნებლების კონტროლი და ა.შ. შეიძლება განხილული იყოს სხვადასხვა საჩვენებელ ნაკვეთებზე. ბიომეურნეობისა და ეკოტურიზმის შესახებ საინფორმაციო მასალის წარმოება ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა.

ელკანა მხარს უჭერს ფერმერებს მათი პროდუქციის მარკეტინგში და ცდილობს ფერმერები პირდაპირ დააკავშიროს პოტენციურ მომხმარებლებთან. მოსახლეობას უნდა ეცნობოს ორგანული პროდუქტების მაგ. სავსების დეგუსტაციისა და ადგილობრივ გამოფენებში მონაწილეობის გზით. რამდენჯერმე ელკანას წევრმა ფერმებმა შეძლეს თავიანთი შეთავაზებების წარდგენა BIOFACH-ზე (მსოფლიოში ორგანული პროდუქტების უდიდესი სავაჭრო გამოფენა) ნიურნბერგში.

### კულტივირების ასოციაცია SEMA (საქართველოს ეკოლოგიური სასოფლო-სამეურნეო ასოციაცია)



SEMA დაარსდა 2006 წელს და არის IFOAM-ის წევრი 2008 წლიდან. დაახლოებით 104 წევრი ფერმიდან (2021), არცერთი არ არის სერტიფიცირებული Caucasert-ის მიერ. საკონტაქტო პირია ექიმი ბესიკ კალანდაძე. ის კონსულტაციას უწევს ორგანულ ფერმერებს და მათ, ვინც დაინტერესებულია ბიო-პროდუქტებზე გადაქცევით და აწყობს ტრენინგებს და შემდგომ განათლებას. დაფინანსება ხორციელდება პროექტების მეშვეობით.

- ელ. ფოსტა: [ecosema@gmail.com](mailto:ecosema@gmail.com)
- ტელ: +995 593 305 032

### საქართველოს ბიოდინამიკოს ფერმერთა ასოციაცია

ძირითადად მეღვინეებისაგან შემდგარი ჯგუფი, რომელიც ევლობს Demeter International-ის აღიარების სერტიფიკატს ან მის მოლოდინში არიან. ასოციაციის წევრები თანამშრომლობენ, როგორც Demeter International-თან, ისე KIWA-ს ინსპექტირების ორგანოსთან.



გამოსახულება 14: მამუკა ბლიაძე. არტენის ხეობის გადასახედი

- საკონტაქტო ინფორმაცია: მამუკა ბლიაძე, Demeter- მეღვინე
- ელ. ფოსტა: [m.bliadze@yahoo.com](mailto:m.bliadze@yahoo.com)

## ბიზნესის ხელშეწყობა

### გერმანიის ეკონომიკური გაერთიანება (DWV) საქართველოში



საქართველოში DWV დაარსდა 2007 წელს და 2021 წლის მდგომარეობით უკვე ჰყავს 180-ზე მეტი წევრი ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორიდან. DWV-ის მიზანია ხელი შეუწყოს სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობებს გერმანიასა და საქართველოს შორის და წარმოადგინოს გერმანული ბიზნესის ინტერესები ადგილობრივად. DWV არის გერმანია-საქართველოს ორმხრივ ეკონომიკურ ურთიერთობებში აქტიური კომპანიებისა და პარტნიორებისაგან შემდგარი საწევრო ორგანიზაცია. ის ასევე წარმოადგენს Messe Frankfurt-ს, მსოფლიოში სიდიდით მესამე სავაჭრო საგამოფენო კომპანიას და ასევე Senior Expert Service (SES), რომელიც ქართულ კომპანიებსა და ინსტიტუტებს ხელსაყრელ პირობებში აწვდის ნოუ-ჰაუს. (↵)

<https://dwv.ge/>

<https://www.facebook.com/dwv.ge>

### Germany Trade & Invest (GTAI)



50-ზე მეტი ლოკაციით მსოფლიოში, Germany Trade & Invest (GTAI) მხარს უჭერს გერმანულ კომპანიებს საზღვარგარეთ მიმავალ გზაზე, ხელს უწყობს გერმანიას, როგორც ბიზნეს ლოკაციას და ეხმარება უცხოურ კომპანიებს გერმანიაში დამკვიდრებაში.

GTAI ასევე იუწყება სამხრეთ კავკასიის ეკონომიკური განვითარების შესახებ (საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი). GTAI ქვეყნის გერმანიის საქართველოში (↵) გთავაზობთ უახლეს ინფორმაციას ეკონომიკური გარემოს, ინდუსტრიის განვითარების, იურიდიულ და საბაჟო საკითხებზე, ტენდერებსა და განვითარების პროექტებთან დაკავშირებით.

<https://www.gtai.de>

— რეკომენდაცია: Katrin Kossorz: „Biolandbau in Georgien auf dem Vormarsch“

<https://www.gtai.de/gtai-de/trade/branchen/branchenbericht/georgien/biolandbau-in-georgien-auf-dem-vormarsch-678086>

## ბიო სერტიფიცირება

საქართველოში ფუნქციონირებს რამდენიმე ინსპექტირების ორგანო: შპს კავკასსერტი და KIWA BCS.

ორგანული სერტიფიკაციის კომპანია შპს კავკასსერტი 2005 წლიდან დაარსდა და მისი ძირითადი მიზანია ბიო პროდუქტების კონტროლი და სერტიფიცირება. შპს კავკასსერტი და მისი ანალოგი სომხეთში შპს ECOGLOBE მართავენ დომინანტურ ადგილობრივ ორგანულ ბრენდს 'გრინ კაუკაზუს'. პირველი ორგანული სერტიფიკატები Green Caucasus Standard-ის მიხედვით 2010 წელს ჩატარდა. ECOGLOBE და კავკასსერტის მიერ სერტიფიცირებული პროდუქტები შეიძლება გაიყიდოს როგორც "ორგანული", "ეკოლოგიური" და "ბიო".

ორგანული პროდუქტების სერტიფიცირება შესაძლებელია ოთხ საკონტროლო სფეროში.

- დაუმუშავებელი მცენარეული პროდუქტები მეგრელები ველური მცენარეების ჩათვლით
- ცოცხალი ცხოველები ან დაუმუშავებელი ცხოველური პროდუქტები თაფლის ჩათვლით
- გადამამუშავებული სოფლის მეურნეობის პროდუქტები (საკვები) ღვინის ჩათვლით
- ვეგეტატიური გამრავლების მასალა და თესლი კულტივირებისთვის.

კავკასსერტის საინსპექციო ორგანოს (2021 წლის 09 აპრილი) მონაცემებით, 2020 წლის მდგომარეობით, სულ დამოწმებულია 2158 ჰა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, საიდანაც 484 ჰა არის გარდაქმნის პროცესში. სერტიფიცირებული კლიენტების რაოდენობაა 72.

ასევე არსებობს ორი სერტიფიცირებული ჯგუფი ჩართული შიდა კონტროლის სისტემაში:

- 23 მეფუტკრე, ჯარის მეფუტკრეთა ასოციაცია (JBA) (↵)
- 195 თხილის ფერმერი, CaucasNut Association (↵)

## ინფო

### შ.პ.ს. კავკასსერტი

<http://caucascert.ge/en/home>



### შ.პ.ს. KIWA BCS Öko-Garantie GmbH

<https://www.kiwa.com/de/de/uber-kiwa/tochterfirmen/ansprechpartner-kiwa-bcs-oko-garantie-gmbh/scheme-manager-bcs/>



მოკლე აღწერა:

13 ინდივიდუალური ფერმერი და დამატებით 346 თხილის ფერმერი, რომლებიც ასევე არიან სერტიფიცირებული ჯგუფებად.

Green Caucasus აკრედიტებულია გერმანიის აკრედიტაციის ორგანოს - DakS (ყოფილი DAP) მიერ 2008 წლის იანვრიდან და ECOGLOBE-ისა და კავკასიის მიერ გაცემული სერტიფიკატები ლეგალურად არის აღიარებული ევროპულ ბაზარზე და შვეიცარიაში ორგანული წარმოების კომპეტენტური ორგანოების მიერ.

2020 წლის ბოლოს კავკასიის რეგულაციით გაიარა აკრედიტაცია გერმანული ISO-17065-ის მიხედვით, რაც საშუალებას აძლევს კომპანიას გააგრძელოს ორგანული სერტიფიკატების გაცემა პირველ ეტაპზე 2022 წლის ბოლომდე.

შპს კავკასიის ევროკომისიის მიერ უფლებამოსილია ვალიდურობა მიაწოდოს საკუთარ კლიენტებს და გასცეს ელექტრონული იმპორტის კონტროლის სერტიფიკატები TRACES-ში (ვაჭრობის კონტროლისა და საექსპორტო სისტემა).

კავკასიის მიერ სერტიფიცირებული ან ორგანულ სოფლის მეურნეობაზე გადასვლის პროცესში მყოფი ქართული კომპანიების განახლებული სია, მათი კულტივირებული პროდუქტებით და რეგიონების ჩამონათვალით, ხელმისაწვდომია ინტერნეტში (📄).

გარდა კავკასიისა, ორგანული პროდუქტები საქართველოდან ასევე სერტიფიცირებულია ნიურნბერგში დაფუძნებული სერტიფიცირების კომპანია KIWA BCS-ის მიერ.

KIWA-ს სათაო ოფისი მდებარეობს ნიდერლანდებში. აღნიშნული კომპანია ოპერირებს 35 ქვეყანაში, შედის ტესტირების, ინსპექტირებისა და სერტიფიცირების 20 წამყვან გლობალურ პროვაიდერში. სათაო ოფისი მდებარეობს ნიდერლანდებში, ფილიალები კი გერმანიაში. საქართველოში KIWA ადასტურებს ექსპორტზე ორიენტირებულ Georgia Natural Gruppe-ს და ასევე სხვა კომპანიებს.

აღმოსავლეთ საქართველოში, (კახეთის რეგიონი) ჯგუფი ამუშავებს 300 ჰა ფართობს, 15 სხვადასხვა ხილის, კენკროვანი, ბოსტნეულის და კაკლის სახეობას. (📄)

Kiwa BCS სამი კომპანიისთვის, კერძოდ Bio Suisse International, Naturland და Demeter-ისთვის ინსპექტირებას ახორციელებს მხოლოდ ასოციაციების სტანდარტების მიხედვით; სერტიფიცირებას ახორციელებენ თავად



გამოსახულება 15: საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის ბიო ექსპერიმენტული ნაკვეთები

ასოციაციები. (📄)

## კვლევითი სამუშაო და კონსულტირება

სოფლის მეურნეობის სექტორში სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის აღდგენის მიზნით, საქართველოს მთავრობამ 2014 წელს დააარსა სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი (SRCA). მისი ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა

## ინფო

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი



<https://srca.gov.ge/en/about>

საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი



<http://www.agruni.edu.ge>

„ორგანული სოფლის მეურნეობის წარმოების ხელშეწყობა“ და „ეკოლოგიურად უსაფრთხო საკვებისა და პროდუქტების ხელშეწყობა“ და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობა“. კვლევითი ცენტრი ასევე ზედამხედველობს ღვინის, ხეხილის და სატყეო კულტურების სხვადასხვა საჩვენებელ ნაკვეთებს. (4)

დღეისათვის საქართველოში არ არსებობს უნივერსიტეტი ორგანული სოფლის მეურნეობის სპეციალიზებული კურსით. მუშაუდული ფინანსური რესურსების და ტექნიკური ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გამო, ორგანული წარმოება მიდრეკილია განიხილებოდეს თეორიულ და ზოგად მეცნიერულ კონტექსტში.

კასელის უნივერსიტეტის მდგრადი კვებისა და ლანდშაფტის კულტურის ხელშეწყობის ასოციაცია საქართველოში აქტიურობას 2006 წლიდან იწყებს, საქართველოში ორგანული სოფლის მეურნეობისა და ბუნების დაცვის მიმართულებით პირველი პროფესორის წოდების გამოცხადებით აგრარულ უნივერსიტეტში. მან დააფინანსა 3 პოსტი 5 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში და შექმნა ნიადაგისა და საკვების ანალიზის ლაბორატორია.

2011 წლიდან პროფესორი თეო ურუშაძე არის საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სოფლის მეურნეობისა და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი.

2017 წელს აგრარულმა უნივერსიტეტმა ელვანასთან თანამშრომლობით გამოსცა "სახელმძღვანელო ორგანული სოფლის მეურნეობის შესახებ".

საქართველოს არსებული სხვა უნივერსიტეტები, რომლებიც ეწევიან ორგანულ წარმოებას:

- თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის საერთაშორისო სკოლამ (ISET) ცოტა ხნის წინ ჩაატარა კვლევა ორგანული თხილის პროექტის ფარგლებში (იხ. სექცია "ორგანული სერტიფიკატი"), რომელიც ფოკუსირებული იყო თხილის ორგანული წარმოების ღირებულების ჯაჭვში ცალკეული დაინტერესებული მხარეების საჭიროებებზე.
- ასევე აღსანიშნავია კვლევითი საქმიანობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში (GAAS), ლექციების სერია ბათუმის უნივერსიტეტში და პროგრამა, რომელიც უზრუნველყოფს უნივერსიტეტის სტუდენტების სიდრმისეულ სწავლებას საზღვარგარეთ (გერმანია, პოლონეთი).

კასელის უნივერსიტეტის ეკოლოგიურ სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დეპარტამენტმა და საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სოფლის მეურნეობის და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა სკოლამ დაიწყო მდგრადი სოფლის მეურნეობის და კვების სისტემების (SAFS) სტრუქტურირებული სადოქტორო პროგრამა, როგორც გრძელვადიანი სტრუქტურირებული სადოქტორო პროგრამა. Volkswagen Foundation გერმანიაში და რუსთაველის ფონდი საქართველოში აფინანსებენ SAFS-ს 4 წლის ვადით 2022 წლის იანვრამდე.

## განათლება და გადამზადება

საქართველოში მდგრადი ან ორგანული მეურნეობის მეთოდებს ჯერ კიდევ არ მოჰყოლია დიდი დაინტერესება არც პროფესიულ სასწავლებლებში (კოლეჯებში) და არც უნივერსიტეტებში. არის გარკვეული მცდელობები, მაგ. დუალური სისტემის დანერგვის, როგორც ეს

## ინფო

### პროფესორი, დოქტორი. თეო ურუშაძე

[t.urushadze@agruni.edu.ge](mailto:t.urushadze@agruni.edu.ge)

### Sustainable Agricultural and Food Systems (SAFS) Structured Doctoral Program

<http://www.safs-edu.org/>

 VolkswagenStiftung



### მოხალისეობრივი პროგრამები



- კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელი CENN, ბუნების და გარემოს დაცვა

<http://www.cenn.org/>

- 1 წლიანი მოხალისეობა ელვანას ბიო მწარმოებელ ასოციაციასთან ერთად

<https://www.ein-jahr-freiwillig.de/stellen/biolandwirtschaftsverband-elkana-georgien/57498>

დიდი ხანია წარმატებით გამოიყენება გერმანიაში (მაგ. მევენახეობაში). ორგანული წარმოება 2019 წელს შევიდა განათლების სახელმწიფო სტანდარტებში - საკურსო მოდულების ვრცელი რაოდენობით - და პროფესიული სპეციალიზაციის კატალოგში. სტუდენტებს, რომლებიც დაასრულებენ ამ კურსებს, შეუძლიათ მიიღონ ხუთს-საფეხურიანი სწავლის პროფესიული სერტიფიკატი ორგანულ სოფლის მეურნეობაში, ორგანული კულტურების წარმოებაში ან მეცხოველეობის წარმოებაში. (USAID, 2020) ევროპული ცოდნის საქართველოში აკუმულაციის მიზნით, Brot für die Welt სთავაზობს მოხალისეებს განათლების სხვადასხვა შესაძლებლობებს. მინიმალური ასაკი: 18 წელი (↗) მაგალითად, კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელში (ბუნების და გარემოს დაცვა) CENN-ში მოხალისეობა ასევე შესაძლებელია ერთი წლის განმავლობაში ორგანული მეურნეობის ასოციაცია ELKANA-სთან ერთად.

შევიცარიის პროტესტანტული ეკლესიის დახმარების ორგანიზაციის (HEKS) მხარდაჭერით, სართიჭალის პროფესიული სასწავლებელი კახეთში იმ დონემდეა მხარდაჭერილი, რომ 2022 წლიდან

დამოუკიდებლად იმართება. სართიჭალის სასწავლო ცენტრი გთავაზობთ ორწლიან თეორიულ და პრაქტიკულ სწავლებას. სტუდენტები ასევე ესწრებიან შემდგომ სასწავლო კურსებს, მაგალითად, ორგანული მეურნეობის, ბიზნესის მენეჯმენტისა და მარკეტინგის, ასევე კრიზისების პრევენციის სფეროებში. გარდა თეორიული ნაწილისა, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს პრაქტიკული მეცადინეობა. მასწავლებლები მოსწავლეებს ურჩევენ თავიანთ ფერმაში ნასწავლის პრაქტიკულ განხორციელებას და მხარს უჭერენ მათ ბაზარზე ორიენტირებულ წარმოებაში.

1995 წლიდან, LOGO e.V. (სოფლის მეურნეობა და ეკოლოგიური ბალანსი აღმოსავლეთ ევროპასთან) აქტიურად მუშაობს პროფესიული სწავლების, ბიომეურნეობისა და საერთაშორისო ურთიერთგაგების მიმართულებით. არაკომერციული ასოციაცია აწყობს სტაჟირებას და სემინარებს სტუდენტებისთვის ყოფილი სსრკ-ს სახელმწიფოებიდან და ახორციელებს პროექტებს ფედერალური მხარდაჭერით.

საქართველოს სხვადასხვა უნივერსიტეტებთან ერთად, ინიცირებულია თანამშრომლობა, რომლის საფუძველზეც სტუდენტები გერმანიაში სტაჟირებით შეძლებენ ცოდნის გაღრმავებას.

## ინფო

სართიჭალის აგრარული სკოლა, კახეთი

<https://www.heks.ch/was-wir-tun/georgien/projekt-918043>

LOGO e.V.



— სტუდენტური სტაჟირება მწვანე სექტორის ორგანულ ფერმებზე გერმანიაში

<https://www.logoev.de/de/>

## დონორი პროექტები ბიოლოგიური აგროწარმოების მიმდინარე პროექტები საქართველოში (შერჩევა)<sup>7</sup>

ბიომეურნეობის ხელშეწყობა, სოფლის განვითარება და სოფლის მეურნეობის ბიომრავალფეროვნების დაცვა საქართველოში

- პროექტის პერიოდი: 2021 წლის იანვრიდან 2024 წლის ივნისამდე
- სპონსორი: ჰური მსოფლიოსთვის (Brot für die Welt), გერმანია

<https://www.brot-fuer-die-welt.de/>

ბიომეურნეობისა და აგროტურიზმის ხელშეწყობა მცხეთა-მთიანეთის რეგიონში, სიღარიბის შემცირება მდგრადი ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების გზით

- პროექტის პერიოდი: 2019 წლიდან 2023 წლამდე
- დონორი: ავსტრიის განვითარების სააგენტო (ADA)

<https://www.entwicklung.at/laender/suedkaukasus/georgien>

ტრანსსასაზღვრო ქსელი შავი ზღვის აუზში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების რეგიონული ორგანული ბრენდის განვითარებისთვის, ინტერნეტ კავშირის გაძლიერების მიზნით, ინფორმაციის გაცვლა და ტრენინგი მწვანე სოფლის მეურნეობაში

- პროექტის პერიოდი: 2020 წლიდან 2022 წლამდე
- დონორი: ევროკავშირი

<https://agreen-project.eu/>

**Green Economy: Sustainable Mountain Tourism and Organic Agriculture (GRETA),** ადგილობრივი ბიომეურნეობის ინიციატივების განვითარება სვანეთში, რაჭა-ლეჩხუმსა და ზემო იმერეთში

- პროექტის პერიოდი: 2019 წლის აგვისტოდან 2023 წლის აპრილამდე
- სპონსორი: ავსტრიის განვითარების სააგენტო (ADA)

<https://drive.google.com/file/d/1jD8ts38UhMG80ZkdaBdmq0jeEOaEVauc/view>

თხილის ორგანული კულტივირების ღირებულების ჯაჭვების განვითარება, სიღარიბის შემცირება და მდგრადი ეკონომიკური განვითარება დასავლეთ საქართველოში: იმერეთში, სამეგრელო-ზემო სვანეთსა და გურიაში

- პროექტის პერიოდი: 2018 წლიდან 2023 წლამდე
- დონორები: ჰაჰას ფონდი, შვეიცარია, შვეიცარიის პროტესტანტული ეკლესიის დახმარების ორგანიზაცია (HEKS / EPER), დანიის განვითარების სააგენტო (DANIDA)

<https://pakkafoundation.org/projekt-georgien-2/>

პროგრამა 50/50 ბიო-სერთიფიკატების მოპოვებასთან დაკავშირებული ხარჯების განაწილება

- პროექტის პერიოდი: 2019 წლიდან
- დონორი: USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამა, აშშ

<https://ge.usembassy.gov/tag/usaid-agriculture-program/>

<sup>7</sup> აღნიშნული შერჩევა ეფუძნება გერმანიის ვაჭრობისა და ინვესტიციის ორგანიზაციის (GTAI) მიერ ჩატარებულ კვლევას

# ბიოაგროწარმოება და მეზღუოება

## სერტიფიცირებული მეურნეობები

გოცას საგვარეულო მარნის ისტორია იწყება მე-20 საუკუნის დასაწყისში, როდესაც კონსტანტინე, ბექა გოცაძის ბაბუა, დასავლეთ საქართველოში ტრადიციული ღვინის დაყენება დაიწყო. დღეს, დედაქალაქ თბილისიდან არც თუ ისე შორს, ბექა ოჯახთან ერთად აგრძელებს მარნის მართვას სოფელ კიკეთში. ამჟამად ბექა გოცაძე 14 სხვადასხვა ჯიშის ყურძენს ამუშავებს 4 ჰა ვენახზე, რომელიც იდილიურად მდებარეობს 1300 მეტრ სიმაღლეზე, ალგეთის ეროვნული პარკის უშუალო სიახლოვეს.

გოცას ღვინოები ყოველგვარი დანამატებისგან თავისუფალია, თიხის ჭურჭელში (ქვევრის) თვითნებურად დუღდება. 2018 წლიდან გოცას ღვინოს აქვს მოპოვებული ბიო სერტიფიკატი ინსპექტირების ორგანოს Kiwa BSC-ის მიერ. ვენახი და მეღვინეობა იმართება DEMETER-ის ბიოდინამიკური სტანდარტის მიხედვით და 2020 წლიდან აღებული მოსავალი უკვე DEMETER სერტიფიცირებულია.<sup>8</sup>



გამოსახულება 16: ბექა გოცაძე მის ვენახში

## სანიმუშოდ სერტიფიცირებული ფერმები (შერჩევა)

შპს ბიო მეურნეობა ფონა დაარსდა 2014 წელს, რათა აეშენებინა მრავალფეროვანი ფერმა, რომელიც აწარმოებს ბიოდინამიკური სოფლის მეურნეობის პრინციპების მიხედვით. 2019 წლის შემოდგომიდან ბიო მეურნეობა ფონას მცენარეული პროდუქტები სერტიფიცირებულია კავკასიურების მიერ.

მეურნეობაში დასაქმებულია შვიდი ადამიანი რეგიონიდან და ასევე დამატებით მოხალისეები.

## ინფო

გოცას საგვარეულო  
მარანი

GOTSA WINES

— ელ. ფოსტა: bgotsa@gmail.com

<http://www.gotsawines.com/en/>

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100009699964428>

## Bio Farm Pona - ბიო მეურნეობა ფონა

— მცენარეული პროდუქტები, სოფლის მეურნეობა

— საკონტაქტო პირი: ბარბარე გიმელი სულაშვილი  
Tel.: +995 599 33 44 32, ელ. ფოსტა: info@pona.bio

— ვიდეო-რგოლები ბიო მეურნეობა ფონას შესახებ:

<https://soplidan.ge/biomeurneoba-fona/>

<https://chaikhana.media/en/stories/991/reviving-the-wheat-fields>

<https://pona.bio/>



გამოსახულება 17: ბოსტნეულის წარმოება ბიო მეურნეობა ფონაში



გამოსახულება 18: ქართული ხორბლის ჯიშ „წითელი დოლი“.

- კულტურები (დაახლოებით 29 ჰა): ლუცერნი, შვრია, ბარდა, ჭვავი, სიმინდი, მინდვრის ლობიო, წიწიბურა და ხორბლის ტრადიციული ქართული ჯიშები “წითელი დოლი”, “თეთრი თავთუხი” და “ჩელტა ზანდური”.
- ბოსტნეული (დაახ. 2 ჰა კარტოფილის ჩათვლით): დაახლ. ღია გრუნტში და სათბურებში იზრდება 30 სხვადასხვა კულტურა.
- მეხილეობა (2 ჰა): ბროწეული (ვაშლი, მსხალი, ხურმა და ბროწეული, სხვადასხვა სახის კლიავი)
- მეფუტკრეობა: ბიო მეურნეობა ფონა ინარჩუნებს თავის ნაყოფიერებას რამდენიმე ფუტკრის კოლონიის წყალობით, რომლებიც “აწარმოებენ” გემრიელ თაფლს.

#### დამუშავება:

- ხილისა და მწვანე ნაზი გამრობა მვეიცარიული ტექნოლოგიით
- საკვების ქარხანა ორგანული კონცენტრირებული საკვების წარმოებისთვის

- წისქვილი ორგანული მთლიანი მარცვლეულის და სხვა ფქვილის წარმოებისთვის
- საცხობი ორგანული მთლიანი მარცვლეულის პურის და სხვა სპეციალობის პროდუქტების წარმოებისთვის.

#### გაყიდვები:

- პირდაპირ მაღაზიებში და ონლაინ მაღაზიებში, როგორცაა [soplidan.ge](https://soplidan.ge) (ს)
- დისტრიბუტორების მეშვეობით სასტუმროებსა და ჰიპერმარკეტებში. ანასეულის ჩაის ქარხანა, დაარსდა



გამოსახულება 19: ანასეულის ჩაის ბაღი გურიაში

## ინფო

ონლაინ მაღაზია [soplidan.ge](https://soplidan.ge) 

— Facebook: <https://www.facebook.com/soplidan>

<https://soplidan.ge/>

მ.პ.ს. ანასეულის ჩაის ფაბრიკა,  
ანასეული, გურია.



— ბიო სერტიფიკატი 2013 წლიდან  
— Tel.: +995599573073, ელ. ფოსტა: [anaseuli.tea@gmail.com](mailto:anaseuli.tea@gmail.com)

<http://tradewithgeorgia.com/companies/anaseuli-experimental-tea-fact-1>

ანასეულის ჩაის ქარხანა დაარსდა 1935 წელს. ის წარმოადგენს ერთ-ერთი უძველეს ჩაის საწარმოს საქართველოში. საქართველო ჩაის მწარმოებელი ერთ-ერთი ყველაზე ჩრდილოეთით მდებარე ქვეყანაა მსოფლიოში. შავი ზღვის ნოტიო და სუბტროპიკული ჰავა ქმნის იდეალურ პირობებს ჩაის კულტივირებისთვის დასავლეთ საქართველოს ხუთ რეგიონში: აჭარაში, გურიაში, სამეგრელოში, იმერეთში და აფხაზეთში.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ საქართველოში მალევე ჩამოიშალა ჩაის სექტორი სამოქალაქო ომისა და საექსპორტო ბაზრების დაკარგვის გამო. წლიდან წლამდე ჩაის წარმოება იკლებს, ისე რომ, დღეს მხოლოდ 1800 ტონა იწარმოება. საქართველოში ჩაის მთლიანი პლანტაციებიდან (10760 ჰა) მხოლოდ 1700 ჰექტარია პროდუქტიული, საიდანაც 84 % კერძო საკუთრებაშია. დანარჩენი განიხილება ველურ ან გადაშენებულ პლანტაციებად, რომელთა დაახლოებით 60 % სახელმწიფო საკუთრებაშია.

პროგრამა „ქართული ჩაი“ საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და ეკონომიკის სამინისტრომ 2015 წლის ნოემბერში დაიწყო და მიზნად ისახავს საქართველოში 7000 ჰა ჩაის პლანტაციების ეტაპობრივ რეაბილიტაციას. ანასეულის ჩაის ქარხანამ 62 ჰა ჩაის პლანტაცია იყიდა და ოგანულად მართავს.

2014 წელს კომპანია ვარდების ოფისის წარმომადგენლებმა ფელიქს ჰეროლდმა და რაინჰარდ ბიუნენერმა, ელისაბედ „ლიზი“ ხმიადაშვილთან და მის მეუღლესთან ალექსანდრე „ალექს“ კურტანიძესთან ერთად დააარსეს კახეთი ბიო ვოლფგანგ ჰაულსენის ფინანსური მხარდაჭერით. ლიზი 1990-იან წლებში სწავლობდა ოგანულ სოფლის მეურნეობას კასელის / ვიცენჰაუზენის უნივერსიტეტში. ის ალექსთან ერთად ბიო-მეურნეობის ერთ-ერთი პიონერია საქართველოში. თავიდან მოჰყავდათ სალათის ფოთოლი, რომელიც დედაქალაქ თბილისში იყიდებოდა.

მათი მიწის ნაკვეთი მდებარეობს აღმოსავლეთ საქართველოში, კახეთში. ამჟამად ისინი სულ 30 ჰა-ს ამუშავენ. აქედან 16 ჰა გაშენებულია ვარდის, ხოლო 9 ჰა მწვანე ლილის, პიტნის, ტარხუნისა და მარგოლის ექსპორტისთვის. ძირითადი აქცენტი გალიკას ვარდის გაშენებაზე კეთდება. სამომავლოდ მისგან უნდა მოიპოვონ ეკოლოგიურად წარმოებული ვარდის ზეთი, რომელსაც განსაკუთრებულად გერმანიაში კოსმეტიკის ზოგიერთი ცნობილი მწარმოებელი საჭიროებს. აღნიშნული გააგრძელებს ქართული ვარდის ზეთის წარმოების ძველ ტრადიციას -



გამოსახულება 20: გალიკა ვარდის მოსავლის აღება კახეთი ბიოს მეურნეობაში

ამბობენ, რომ მეფეების ეპოქაში ათას ჰექტარზე მეტი ვარდი იყო გაშენებული. კახეთი ბიო დიდი ხანია თანამშრომლობს გიორგი ველიჯანაშვილთან, რომელსაც ყვარელთან ახლოს დაახლოებით 3 ჰექტარზე ეკო-სერტიფიცირებულ ვარდები მოჰყავს და მოსავალს „როზ ოფისის“ მეშვეობით იღებს.

„პროდუქციის საზღვარგარეთ გასატანად, ბიო-სერტიფიკატი აუცილებელი წინაპირობაა“, - ამბობს ლიზი ხმიადაშვილი. 2017 წლიდან „კახეთი ბიოს“ პროდუქციას „ეკო“, „ბიოლოგიური“ ან „ორგანული“ ეტიკეტირების უფლება მიეცა. ორგანულ სერტიფიცირებას ყოველწლიურად ახორციელებს ინსპექტირების ორგანო კავკასსერტი.

## ინფო

### კახეთი ბიო

- 4216, კახეთი, სიღნაღი, წნორი
- Tel.: +995 599 976662, ელ. ფოსტა: kakheta.bio@gmail.com

<https://www.rose-office.com/georgien>



### ROSE OFFICE შ.პ.ს.



- დამფუძნებელი და გაყიდვების პარტნიორი
- Heyestraße 194, D-40625 Düsseldorf
- Tel.: +49 (0)211 249 512 97, ელ. ფოსტა: info@rose-office.com

<https://www.rose-office.com/>

## მეურნეობები სერტიფიკატის გარეშე

ბევრი მცირე მწარმოებლისთვის, ორგანული სერტიფიკატი ძალიან ძვირი და ძალიან შრომატევადია.

აქედან გამომდინარე, შეუძლებელია საქართველოში არსებული ყველა ფართობისა და მეურნეობის ზუსტი მონაცემების დადგენა.

SEMA-ს მევენახეთა ასოციაციის 104 წევრი ორგანული პრინციპების მიხედვით ამუშავებს სულ 231 ჰა-ს (2021): 85 ჰა მარცვლეული, 43 ჰა ბოსტნეული, 55 ჰა ხილი (ვამლი, ატამი, ნექტარინი, რბილი ხილი: მოცვი და მოცვი. ), 55 ჰა ღვინო.

ექსპორტი კავკასიის რეგიონის მომხმარებლებისგან (ორგანული და ველოური მცენარეები) (2019)

| პროდუქტი              | ექსპორტის მოცულობა კგ-ში | ღირებულება ევროში | იმპორტიორი ქვეყანა |
|-----------------------|--------------------------|-------------------|--------------------|
| მაყვლის ფოთლები       | 79.662                   | 208.472           | D                  |
| მაყვალის, მთლიანი     | 1.550                    | 19.344            | D                  |
| მოცვი, მთლიანი        | 4.225                    | 87.140            | D                  |
| ბაბუნაწვერა, მთლიანი  | 6.250                    | 24.875            | D                  |
| მწვანელი              | 2.542                    | 15.240            | D                  |
| ასკილის თესლი         | 37.425                   | 24.727            | D                  |
| ასკილის კანი          | 20.100                   | 69.632            | D                  |
| ქაფი                  | 7.615                    | 58.123            | D                  |
| ველოური ვამლი         | 79.870                   | 149.353           | D                  |
| ღვინო                 | 4.068                    | 39.513            | D                  |
| ძირტბილა              | 10.040                   | 30.720            | D / PL             |
| ძირტბილა              | 325.000                  | 754.464           | D / F              |
| ჩაი                   | 584                      | 11.526            | CZE                |
| დაფნა                 | 590                      | 1.786             | Ukr                |
| ნორდმანის სოჭის თესლი | 2.727                    | 117.282           | DK                 |

გამოსახულება 21: ექსპორტი კავკასიის რეგიონის კონტრაქტორი პარტნიორებისგან  
(D = გერმანია, PL = პოლონეთი, F = საფრანგეთი, CZE = ჩეხეთი, Ukr = უკრაინა, Dk = დანია)

## ორგანული ნედლეულის ექსპორტი

ქართული ორგანული პროდუქტების ექსპორტის უმეტესი ნაწილი გერმანიის ბაზარზეა გათვლილი. ევროკავშირის ორგანული სტანდარტის მიხედვით ერთ-ერთი წინაპირობა სერტიფიცირებაა. ყველაზე მნიშვნელოვანი სერტიფიცირებული და ექსპორტირებული ორგანული პროდუქტებია ღვინო, თხილი, თაფლი, ორგანული ჩაი და ველოური მცენარეები. ორგანული პროდუქტების გაზრდილი პოპულარობიდან გამომდინარე ახალ და დამუშავებულ ხილზე, კენკრაზე და ბოსტნეულზე მოთხოვნა მზარდია, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ბაზრებზე. მეღვინეობაში საქართველოს დიდი ხნის ტრადიციის მიუხედავად, საქართველოდან ორგანული ღვინო ჯერჯერობით მხოლოდ ნიშური პროდუქტია. საქართველოს ორგანული სოფლის მეურნეობის კარგ პერსპექტივას ხელს უწყობს საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცე (DCFTA) შეთანხმებით შექმნილი სავაჭრო ურთიერთობები.

## ნებადართული საშუალებების იმპორტი

საქართველოში იმპორტირებული ორგანული სასუქების რამდენიმე მომწოდებელია.

- ორგანული პროდუქტების წამყვანმა ჰოლანდიურმა კომპანია Koppert Biological Systems-მა ფილიალი 2018 წელს გახსნა.
- შპს „ბიოსერვისი“ შემოაქვს ბიო-პროდუქტები ლატვიიდან, მათ შორის ტორფის და ზღვის მლამზე დაფუძნებული ორგანული მცენარეული სასუქები და ყიდის მათ თბილისში (ს).
- ABC Delivery ადგილობრივი ორგანული პესტიციდებისა და ორგანული სასუქების ონლაინ გაყიდვების პლატფორმით (ს).

არის სხვა ადგილობრივი კომპანიები, რომლებსაც შემოაქვთ ან/და ყიდნიან ორგანულ სასუქებს. ისინი ასევე ვაჭრობენ ჩვეულებრივი სასუქებით, პესტიციდებით და სხვა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებით. ასეთი კომპანიებია:

- გორში დაფუძნებული შპს “აგრობესტი”, ყიდის რამდენიმე ორგანულ სასუქს და ორგანულ პესტიციდს, მათ შორის ერთ-ერთი აკონტროლებს მარმარილოს ხის ჭიას.
- შპს ქართლის აგრო სისტემები ავრცელებს ბიო-სასუქებსა და ბიო-ინსექტიციდებს მისი სერვის ცენტრების მეშვეობით საქართველოს მასშტაბით.
- აგრო-დისტრიბუციული კომპანია შპს “ნობლექსი” ყიდის რამდენიმე ბიო-სასუქს მისი აგროსფეროს საცალო ობიექტებში ქალაქ თბილისში და კახეთის რეგიონში.
- თბილისში დაფუძნებული შპს ბესტსერვისი გთავაზობთ იმპორტირებულ პროდუქტებს, მათ შორის ორ ბიო-სასუქებს, ბიო-აჟარიციდს და ბიო-იმუნოსტიმულანტს.
- შპს Born Agrochemistry ახორციელებს ოთხი ბრენდის ბიო-პესტიციდების და ერთი ბიო=სასუქის დისტრიბუციას თბილისის, კახეთისა და ქვემო ქართლის რეგიონებში არსებული მაღაზიების მეშვეობით.
- შპს აგროვიტა, BASF-ის (გერმანული ქიმიური კომპანია) ოფიციალური პარტნიორი საქართველოში, ყიდის ბიო-სასუქებს, ბიო-ფუნგიციდებს და ბიო-ინსექტიციდებს ადგილობრივი მაღაზიების ქსელის მეშვეობით.

## ინფო

---

### აგრობესტი

<http://www.agrobest.ge>

---

### ქართლის აგროსისტემები

<https://bit.ly/2XSBDYa>

---

### აგროვიტა

<http://www.agrovitafsc.com/organic-farming>

---

# ბიო პროდუქტების გადამამუშავება, წარმოება და რეალიზაცია

ქართველები თავიანთ ქვეყანას ედემის ბაღად აღიქვამენ, რომელიც მაღალხარისხოვან საკვებს აწარმოებს. ამასობაში ორგანული ხარისხის გემრიელი პროდუქტების მწარმოებელი და გადამამუშავებელიც სულ უფრო მატულობს.

## ორგანული სერტიფიცირების მქონე კომპანიები

საქართველოში სერტიფიცირებული ბიოპროდუქტების გადამამუშავებლებისა და მოვაჭრეების უმრავლესობა ექსპორტზეა დამოკიდებული, განსაკუთრებით ევროკავშირის ქვეყნებში. ამ კონტექსტში კომპანიები იღებენ მხარდაჭერას ევროპული პროგრამებისგან და საერთაშორისო განვითარების ორგანიზაციებისგან, მაგ. გერმანიიდან, შვეიცარიიდან და ავსტრიიდან (იხ. სექცია „დონორთა პროექტები“).

საქართველოს მთავრობამ აღიარა აღნიშნული საექსპორტო შესაძლებლობები, არა მხოლოდ ბიოპროდუქტების მიმართულებით და 2014 წლიდან წამოიწყო აწარმოე საქართველოში მხარდაჭერის პროგრამა. ბიზნესის განვითარების სააგენტო Enterprise Georgia 2017 წლიდან ახორციელებს სექტორულ და მრავალსექტორულ ინიციატივებს.

ამ პროგრამით, სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო (სსიპ) პასუხისმგებელია მეწარმისთვის სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის უსასყიდლოდ გადაცემაზე გარკვეული საინვესტიციო ვალდებულებით. (↗) / (↗)



გამოსახულება 22: ქართული ბიოწვენები ANUGA-ს გამოფენაზე, 2020 წელი კიოლნი.

## ინფო

### აწარმოე საქართველოში



— აწარმოე საქართველოში საიტზე ასევე განთავსებულია ბიოგადამამუშავებლებისა და მოვაჭრეების სია:  
<http://tradewithgeorgia.com/>

[www.enterprise.gov.ge](http://www.enterprise.gov.ge)

## გამორჩეული ბიომწარმოებლები (ჩამონათვალი)

### ორგანული თხილი: კავკასნატი Caucasnut



ასოციაცია Caucasnut დაარსდა 2020 წლის იანვარში და აერთიანებს რვა კოოპერატივს და არათორმალურ ჯგუფს სამეგრელოსა და იმერეთის რეგიონებიდან. ასოციაცია მუშაობს დასავლეთ საქართველოში 700 ფერმერთან, რომლებიც ორგანულად მართავენ თხილის პლანტაციებს. Caucasnut-მა მიიღო UTZ / Rainforest Alliance სერტიფიკატი 612 ფერმერისთვის და ევროკავშირის მიერ აღიარებული ორგანული ჯგუფის სერტიფიკატი 195 ფერმერისთვის. საწარმოო სიმძლავრე დაახლოებით 1300 ტონა თხილია და დაახლოებით 500 ტონა ბიოსერტიფიცირებული იქნება. ასოციაცია Caucasnut იყენებს ორგანულ მწარმოებელთა ასოციაციის ELKANA ჯგუფური სერტიფიცირების სისტემას და უზრუნველყოფს წარმოების ჯაჭვის ყველა დონეზე წარმოებული პროდუქტის მიკვლევადას.

თხილი იყიდება როგორც საქართველოში, ასევე ექსპორტზე გერმანიაში, საბერძნეთსა და იტალიაში.



გამოსახულება 23: ახალი ორგანულად მოყვანილი ქართული თხილი

<http://tradewithgeorgia.com/companies/association-caucasnut>

### Geoflower Ltd



შპს გეო ფლაუერი დაარსდა 2007 წელს და დაფუძნებულია დასავლეთ საქართველოში. კომპანია სპეციალიზირებულია ხილისა და სამკურნალო ბალახების, როგორცაა გარეული ვაშლი, გარეული მსხალი და ზღვის წიწკა და ველური ჰიტნის გადამამუშავება და გაშრობა. შპს ჯეოფლაუერი ამუშავებს სამ გადამამუშავებელ ქარხანას.

პროდუქციის ხარისხის შემდგომი გაუმჯობესებისა და ექსპორტის გაზრდის მიზნით, 2021 წელს, კომპანიამ ინვესტიცია განხორციელა ხილისა და ფოთლების საშრობი დანადგარის შესყიდვაში და დამონტაჟებაში, შეიძინა აგრეთვე სარეცხი მანქანა, ჰინჭრის საჭრელი მანქანა, ხსნარით სარეცხი მანქანა და ფოთლის საწნეხი მანქანა.

როგორც ექსპორტზე ორიენტირებული კომპანია, ამჟამად, შპს გეოფლაურის პროდუქციის 98% ევროკავშირის ბაზარზე გადის. შპს ჯეოფლაური 2013 წლიდან კავკასიურების მიერ არის ბიოსერტიფიცირებული.

<http://tradewithgeorgia.com/companies/geoflower-ltd-1>

### საქართველო (TM SIAMO)



აგროსტორის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი დაარსდა სხვადასხვა პროდუქციის ადამიანების მიერ, რომლებიც საერთო იდეის ბიო მეურნეობის გარშემო გაერთიანდნენ. აგროსტორი საქართველო არის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი საქართველოს აღმოსავლეთ ნაწილში, კახეთში.

მოჰყავთ ორგანული ყოლი (ტულა მაგიის ჯიში), მარწყვი (კაბრილოს ჯიში) და ხურმა (ჰაჩიას ჯიში). აგროსტორი ჯერ კიდევ აკრედიტაციის პროცესშია და მას აკონტროლებს კავკასიურები.

- საექსპორტო ქვეყნები: საქართველო, ქუვეითი, ყატარი, არაბთა გაერთიანებული საამიროები



გამოსახულება 24: ბიო ხარისხის ყოლი

<https://www.siamo.ge/>

facebook

### GEORGIA'S NATURAL / AROMAPRODUCT



კომპანიების ეს ჯგუფი ლიდერია ორგანული პროდუქტების კულტივირებაში, გადამამუშავებასა და დისტრიბუციაში. შემდეგი ორგანული პროდუქტები დამოწმებულია KIWA BCS-ის მიერ ექსპორტისთვის მსოფლიოს 40 ქვეყანაში:

- ბოსტნული (გაყინული), მწვანელი, ვაშლი, მსხალი, კონახური, ბროწეული (2000 ჰა), ვარდი (10000 ჰა), მოცვი და მაცვალა. ისინი მუშავდება ძმარში, ხილის ჰიურედ და წვენებად.

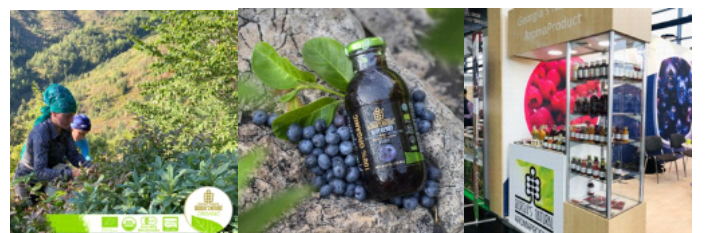


Abbildung 25: Wildsammlung; Blaubeer Püree; Stand BIOFACH 2020

<https://georgiasnatural.com/en/home>

## BioAgro LLC

მცენარეთა ბიოლოგიური დაცვის ცენტრი აწარმოებს ორგანიკას (Organica), უნიკალურ ბაქტერიულ თხევად სასუქს, ერთადერთი ბიოსერტიფიცირებული სასუქი საქართველოში. ეს არის ეკოლოგიურად უსაფრთხო პროდუქტი, რომელიც ხელმისაწვდომია, როგორც ადგილობრივ, ასე ევროკავშირის ბაზარზე.

ორგანიკა, ასევე გამოიყენება, როგორც ნიადაგის თვისებების გაუმჯობესებისა და აღდგენის საშუალება. შპს „ბიოაგრო“ აწარმოებს 3 ბიოინსექტიციდს და 3 ბიოფუნგიციდს.

([ს](#)) / ([ს](#))

<http://bioagro.ge/organika>



გამოსახულება 26: შპს ბიო აგრო: ბიოლოგიური მოსავლის დაცვის საშუალებების ქართველი მწარმოებელი ჯილდოს მფლობელი

## ბიოპროდუქტების იმპორტი

საქართველოში ბიოპროდუქტების რამდენიმე იმპორტიორია. ძირითადად იმპორტირებულია მშრალი ასორტიმენტის პროდუქცია, ევროკავშირიდან. ამ დრომდე სამწუხაროდ, არ არსებობს ზუსტი მონაცემი გაყიდვების მაჩვენებლების შესახებ. სუპერმარკეტების დიდი

ქსელები, რომლებიც გვთავაზობენ ორგანულ ასორტიმენტს, გააჩნიათ საკუთარი შესყიდვები და ლოჯისტიკა.

კომპანია Baby Food LTD არის გერმანიის ეკონომიკური გაერთიანების წევრი საქართველოში და ყიდის HIPP პროდუქციას, რომელიც წარმოებულია გერმანიაში, სუპერმარკეტებსა და ავთიაქებში: Baby Milk და Baby Food. ([ს](#))

# ბიოპროდუქტების ბაზარი საქართველოში

ბიოპროდუქტების მომხმარებლები ძირითადად ცხოვრობენ და მუშაობენ სამ უდიდეს ქალაქში: თბილისში, ბათუმში შავ ზღვაზე და ქუთაისში კოლხეთის დაბლობზე. იქ ზოგიერთი სუპერმარკეტი (ჰიპერმარკეტი) გვთავაზობს პროდუქციის ბიო ასორტიმენტს.

## ბიოპროდუქტების ასორტიმენტი

ბიოაგროწარმოების და მეცხოველეობის პრინციპების დაცვით ადგილობრივად წარმოებული პროდუქტების უმრავლესობა პირდაპირ ეშვება ბაზარზე სერტიფიცირების და ევროპული ბიოსტანდარტის მიღების გარეშე. აღნიშნული, ასევე, ეხება ორ ფერმერულ ასოციაციას ELKANA-სა და SEMA-ს წევრ ფერმერებს (იხ. თავი B განყოფილება „ასოციაციები და მარკეტინგული ორგანიზაციები“). ზემოხსენებული ბიოპროდუქტების მომხმარებლები ძირითადად დედაქალაქ თბილისში და ბათუმში ცხოვრობენ. ბევრი მათგანი ევროპული კომპანიების ან პოლიტიკური წარმომადგენლებისა თუ არასამთავრობო ორგანიზაციების თანამშრომელია.

ამ კლიენტებისთვის, მათ შორის გათვითცნობიერებულ ქართველებისთვის, მწარმოებლებთან პირდაპირი კონტაქტი მნიშვნელოვანია იმ კუთხით, რომ ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ პროდუქტი ჯანსაღია და მოყვანილია მინერალური სასუქებისა და ქიმიური პესტიციდების გარეშე. გამოცდილება აჩვენებს, რომ ბიოეტიკეტირება არ თამაშობს

გადამწყვეტ როლს მათ შესყიდვის გადაწყვეტილებებში. ბექდური მედიის საშუალებით რეკლამა და გაყიდვები მხოლოდ სპორადულია, რადგან ამ მიმართულებით მხოლოდ რამდენიმე გაზეთი/ ჟურნალი არსებობს. კომუნიკაცია ძირითადად ხდება სოციალური მედიის, ინტერნეტის, რადიო და რეგიონული ტელევიზიების საშუალებით.

## ინფო

### „HORTICULTURAL BIOMARKET“

- მოცემული დოკუმენტი არის საქართველოში ბიოწარმოების სისტემური კვლევის შედეგი და უფასოდ არის ხელმისაწვდომი. კვლევის ჩატარების დავალება 2019 წელს გასცა USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამამ და ELKANA-ს ბიომეურნეობის ასოციაციის მიერ განხორციელდა.



[https://storage.googleapis.com/crop2shop\\_news\\_images/\(1598878268481\)--HORTICULTURALBIOMARKETSURVEY.pdf](https://storage.googleapis.com/crop2shop_news_images/(1598878268481)--HORTICULTURALBIOMARKETSURVEY.pdf)

## ბაზრის მოცულობა და ტენდენციები

დღეის მდგომარეობით საქსტატი არ გამოსცემს ცალკეულ მონაცემებს ბიოპროდუქტების იმპორტ / ექსპორტთან დაკავშირებით, შესაბამისად ბაზრის ზუსტი მოცულობა ვერ დგინდება (შდრ. ბრეგაძე 2021). ორგანული ნედლეულის ექსპორტის გაყიდვების მაჩვენებლები ხელმისაწვდომია მხოლოდ საინსპექციო ორგანოს კავკასურტის ან ნაწილობრივ ელვანას მეშვეობით, რადგან ისინი უნდა იყოს დამოწმებული (იხ. სექცია "ბიონედლეულის ექსპორტი"). თუმცა, ქართული სერტიფიცირებული ბიო პროდუქციის ამჟამინდელი ექსპორტი მართვადია, როგორც მოცულობით, ასე მრავალფეროვნებით.

გერმანიის სავაჭრო და სამრეწველო პალატის (GTAI) შეფასებით, საქართველოში მწვანე საკვების მარკეტინგს ჯერ კიდევ ბევრი წინააღმდეგობა აქვს გადასალახი. მიწოდების ჯაჭვის სისუსტის გარდა, მიტანის სავაჭრო რაოდენობა და პროდუქციის ფართო ასორტიმენტი ყოველთვის არ არის უზრუნველყოფილი. უფრო მეტიც, ქართული ბიოპროდუქტების მწარმოებლები სავაჭროსად არ არიან ინფორმირებულნი ბაზრების შესახებ, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საზღვარგარეთ. ადგილობრივი მარკეტინგული სტრატეგიები და მიწოდების ჯაჭვები სერიოზულ დანაკლისს განიცდიან (შდრ. Kossorz 2021).

## გაყიდვების მეთოდები და ბაზრის მოთამაშეები

სუფთა ნატურალური საკვების მაღაზიები, როგორიც გერმანიაშია წარმოდგენილი, შემოთავაზებული პროდუქციის ასორტიმენტის განსაზღვრული კრიტერიუმებით, საქართველოში ჯერ არ არსებობს. თბილისში, Jean-Jaques Jacob-ის ბაზრობის სადგომი ახლად გამომცხვარი მთლიანი პური, შვეიცარიული სტილის ყველითა და ახალი ბოსტნეულით, ასევე წვენებით და ა.შ. რამდენიმე წლის განმავლობაში ნატურალური პროდუქტების მყიდველების შეხვედრის პოპულარული ადგილი იყო. სუპერმარკეტებში, რომლებსაც საქართველოში "ჰიპერმარკეტებს" უწოდებენ, ძირითადად იმპორტირებული ორგანული პროდუქტები გვხვდება, მაგ. SPAR მარკეტებში არის ასორტიმენტი საკუთარი ბრენდით Edeka Bio. სუპერმარკეტების ქსელი გუდვილი ერთ-ერთი პირველი იყო საქართველოში. იქ და ასევე კარფურის მარკეტებში (2012 წლიდან) განთავსებულია თაროები იმპორტირებული ორგანული პროდუქტებით, ძირითადად ევროპიდან. პირველი Agrohub სუპერმარკეტი თბილისში 2016 წელს გაიხსნა, სადაც მომხმარებელს შეუძლია შეიძინოს "ადგილობრივი წარმოების ახალი, ორგანული და ჯანსაღი სასოფლო-სამეურნეო საკვები".

## ინფო

### გუდვილის სუპერმარკეტების ქსელი

<https://www.goodwill.ge/>

### კარფური

<https://www.carrefourgeorgia.com/>

## საცალო მაღაზიები

### მაღაზიები და კაფეები Au Ble'd'or

- მფლობელი: ჟან-ჟაკ იაკობი ქართველ მუდლესთან ხათუნასთან ერთად.
- ასორტიმენტი: სახლში გამომცხვარი ხორბლისა და ჭვავის პური, ძროხის რძისგან დამზადებული ყველი შვეიცარიული რეცეპტით და სეზონური ბოსტნეული და ხილი. პროდუქციის უმეტესი ნაწილი კახეთიდან მოდის, ასოციაცია “მომავლის მიწა” მუდრეობიდან.

<https://www.facebook.com/jeanjacques.jacob.549>

### ინტერნეტ პროვაიდერის Soplidan.ge-ს მოურუმები

2021 წლის სექტემბერში ონლაინ მაღაზია Soplidan.ge-მ თბილისში გახსნა მცირე ზომის მაღაზია. ამჟამად, ბიო პროდუქტები შემოიფარგლება ახალი ბოსტნეულით, ჩირითა და მწვანე ხაჭაპურით, რომელიც მოდის ბიოსერტიფიცირებული ბიო მუდრეობა ფონიდან (კახეთი). (4)

<https://soplidan.ge/>

### ონლაინ მაღაზიები

ელ. გაყიდვები: მარკეტინგულ საშუალებად გავრცელებულია და პოპულარულობით სარგებლობს სოციალური მედიები.

#### soplidan.ge Straight From Local Farmers

სოფლიდან

Soplidan.ge წარმოადგენს ონლაინ გაყიდვების კომპანიას, დაარსდა 2015 წ. ოქტომბერში და მისი მიზანია დააკავშიროს სოფელი ქალაქთან. მზარდ კომპანიაში დასაქმებულია დაახლოებით 15 ადამიანი. 7000-ზე მეტ მომხმარებელს შეუძლია შეუკეთოს პროდუქცია ონლაინ და მიიღოს საქონელი არაუგვიანეს მეორე დღეს. 650-ზე მეტი მომწოდებელი, მათ შორის მხოლოდ ორი ბიო პროდუქტების მწარმოებელი, სარგებლობს აღნიშნული შესაძლებლობით და იყენებს უკვე აპრობირებულ Soplidan.ge-ს გაყიდვების მექანიზმს. 8 მცირე ზომის მოურუმები, 25 კვადრატული მეტრით გამიზნულია იმისათვის, რომ მომხმარებელს ჰქონდეს შესაძლებლობა შესყიდვამდე უშუალოდ გაეცნოს სოფლის პროდუქტს (იხ. ზემოთ).

მომწოდებლების შესახებ ვიდეოების ნახვა შესაძლებელია Soplidan.ge-ს YouTube-ის გვერდზე, მაგ. ვიდეო ბიო მუდრეობა ფონიდან (კახეთი) შესახებ.

<https://soplidan.ge/biomeurneoba-fona/>

### Sunflower Health Food Store

- მფლობელი: ბოსტნეულისა და ბალახების მწარმოებელი Jochen Jäger ბრენდით Jammy Green გთავაზობთ საკუთარი და შეძენილი საკვების ფერად ასორტიმენტს.

[https://www.facebook.com/Sunflower-Health-Food-Store-430521267080040/?ref=page\\_internal](https://www.facebook.com/Sunflower-Health-Food-Store-430521267080040/?ref=page_internal)



გამოსახულება 27: 'სოფლიდან' ხილბოსტანი თბილისში.

#### Ecomart.ge

ეკომარტი

ელვანას მევენახეთა ასოციაცია პრო კრედიტ ბანკის მხარდაჭერით 2020 წლიდან ამუშავებს საკუთარ ინტერნეტ მაღაზიას.

30-მდე ფერმერი მომხმარებელს სთავაზობს ისეთ პროდუქციას, როგორიცაა თაველი და თავლის პროდუქტები, კენკროვანი ხილი, მარცვლეული, პარკოსნები, ჩაი, ყურძენი და ღვინო ელვანას ლოგოთი. მათ უფლება აქვთ ატარონ ელვანას ლოგო, თუ ისინი დააკმაყოფილებენ შიდა გაიდლაინებს, რომლებიც დაფუძნებულია IFOAM და Codex Alimentarius სტანდარტებზე. აღნიშნულის შემოწმება ხდება ელვანას მიერ. (4)

[www.ecomart.ge](http://www.ecomart.ge)

8 ნათია ნინეელაშვილი, 'სოფლიდან'-ის მმართველი დირექტორი: სატელეფონო კომუნიკაცია, 20.09.2021წ.

9 მარიამ ჯორჯაძე, ელვანას დირექტორი: შეტყობინება მიღებულია ელ. ფოსტით 20.09.2021 წ.

# შესაძლებლობები და რისკები

საქართველო წარმოადგენს მიმზიდველ საინვესტიციო ბაზარს სამხრეთ კავკასიაში. ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების (DCFTA) მეშვეობით ქართველ მწარმოებლებსა და მოვაჭრეებს ორგანული პროდუქტების ევროპულ ბაზარზე ექსპორტირებაც შეუძლიათ. თავად ქვეყანაში მსყიდველობითი ძალა ძალიან დაბალია. გაყიდვების შესაძლებლობები უფრო ხშირად გვხვდება რუსეთსა და ცენტრალურ აზიაში.

## ვაჭრობის შესაძლებლობები

გერმანული სურსათის საქართველოში ექსპორტს მცირე ძალისხმევა და ზომიერ ხარჯები სჭირდება. 2016 წლიდან ევროკავშირსა და საქართველოს შორის არსებობს ასოცირების ხელშეკრულება, რომელიც ხელს უწყობს ქართული პროდუქციის წვდომას ევროკავშირის ბაზრებზე და პირიქით ევროპული პროდუქტის იმპორტს საქართველოში. თუმცა, აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის პროვინციები გამორიცხულია DCFTA-დან. DCFTA-დან გამომდინარე, ტარიფები, კვოტები და ვაჭრობასთან დაკავშირებული კანონებისა და რეგულაციების სრული შესაბამისობა ევროკავშირის სტანდარტებთან არის საქართველოს ევროკავშირის ბაზარზე ინტეგრაციის კიდევ ერთი ხელშემწყობი ფაქტორი. საქართველო სარგებლობს ყველაზე უპირატესი ქვეყნის სავაჭრო და სატარიფო შეღავათებით პრეფერენციების განზოგადებული სისტემის – GSP განვითარებადი ქვეყნებისთვის (მოქმედების 31.12.2023 წლამდე). ეს სტატუსი საშუალებას იძლევა ქვეყნიდან ევროკავშირში (და თურქეთში) თითქმის 7200 პროდუქტის უბაჟო იმპორტი მოხდეს. თუმცა, ჯერჯერობით, საქართველომ მხოლოდ შეზღუდულად იყენებს გაყიდვების ამ შესაძლებლობებს (მდრ. DWV ბაზრის ინფორმაცია).

## საინვესტიციო კლიმატი

GTAI-ის ცნობით, საქართველო დამოკიდებულია უცხოურ ინვესტიციებზე, რათა განახორციელოს საკუთარი ეკონომიკური პოლიტიკის ამოცანები და მიზნები. ლიბერალური გარემო და თავისუფალი ვაჭრობა მრავალ ქვეყანასთან აქცევს საქართველოს მიმზიდველ საინვესტიციო ადგილად სამხრეთ კავკასიაში.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წმინდა შემოდინება საქართველოში საშუალოდ 1,6 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენდა 2015 წლიდან



გამოსახულება 28: ორგანული თაველი საქართველოდან

2019 წლამდე. GTAI-ის (Uwe Strohbach, 2021) ინფორმაციის მიხედვით, 2017 წლიდან 2019 წლამდე ყოველწლიურად დაახლოებით 200 მილიონი ევროს ინვესტიცია პირდაპირ განხორციელდა.

მცირე ზომის კორუფცია დღეს საქართველოში უკიდურესად იშვიათია. თუმცა, ბაზრის დამკვირვებლების აზრით, უპირატესობის მიღება და უმაღლეს დონეზე მექრთამეობა (ბიზნესი და პოლიტიკა) კვლავ აქტუალური თემაა და ბოლო დროს გაზრდილიც კი არის.

## სუსტი და ძლიერი მხარეები

2017–2019 წლებში საქართველოს ეკონომიკამ მიაღწია 5 პროცენტიანი რეალურ ზრდას წლიურად. კორონავირუსის პანდემიიდან გამომდინარე არასახარბილო წლის შემდეგ, 2021 წელს სწრაფი შემობრუნების კარგი პერსპექტივა არსებობს და მომავალი წლიური ზრდის პროგნოზის მიხედვით მოსალოდნელია მინ. 5 პროცენტიანი ზრდა.

2020 წელს სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული ადამიანები წარმოადგენდნენ მთლიანად დასაქმებული მოსახლეობის დაახლოებით ორ მეხუთედს, მაგრამ მთლიან ეკონომიკურ გამოუმავებაში მხოლოდ 8 პროცენტი

შეიტანა. დასაქმების მაღალი მაჩვენებელი მიუთითებს სოფლის მეურნეობის წარმოების დაბალ ეფექტურობაზე.

ძლიერი და სუსტი მხარეების სიღრმისეული კვლევის შემდეგ, დოქტორი შტროხბახი გვაუწყებს “ბიომეურნეობის მნიშვნელოვანი პოტენციალის შესახებ”. ამ პოტენციალის გამოყენებისთვის მნიშვნელოვანია სპეციალურად გადამზადებული სპეციალისტების ჩართულობა, რომლებსაც არა მხოლოდ თეორიული, არამედ პრაქტიკული ცოდნა და გამოცდილება ექნებათ. (შტროხბახი 04.05.2021: GTAI)

რუსეთი საქართველოში წარმოებული ბიოპროდუქციის გასაყიდად დიდი ბაზარია.

გერმანიის ეკონომიკური გაერთიანება საქართველოში (DWV) და გერმანიის ვაჭრობისა და ინვესტიციის ორგანიზაციის (GTAI) წარმომადგენლებთან კერძოდ, თომას კიმმესვენგერთან, კატრინ კოსორცსა და დოქტორ უვე შტროხბახთან ონლაინ შეხვედრაზე ორგანული პროდუქციის გაყიდვების ზონად აქცენტი უფრო მეტად რუსეთზე, ცენტრალურ აზიასა და არაბულ ქვეყნებზე გაკეთდა.

საქართველო არის „სავაჭრო ქვეყანა“, რომელსაც შემოაქვს სურსათის 70 %-ზე მეტი, მაგრამ დღეის მდგომარეობით ძალიან მცირე მსყიდველუნარიანობა აქვს ორგანული პროდუქციისათვის.

## ბიოპროდუქციის ბაზარი საქართველოში

### ძლიერი მხარეები

- ქართულ სასურსათო პროდუქციას კარგი რეპუტაცია აქვს
- ბიოპროდუქტებისა და ტურიზმის დაკავშირება
- შემოთავაზებული პროდუქციის მრავალფეროვნება: ხილი, ბოსტნეული, ჩაი, მწვანელი და ა.შ.
- მაღაზიების გახსნა ან კომპანიების დაარსება

### სუსტი მხარეები

- დაბალი მსყიდველუნარიანობა
- რიგ შემთხვევაში გაუმართავი ინფრასტრუქტურა (გზები, წყალი და ა.შ.)
- ექსპორტისთვის საჭირო მიწოდების რაოდენობის არ არსებობა
- ბიო მეურნეობაში კვალიფიციური კადრების გადამზადების და შემდგომი განათლების სიმცირე
- ვაჭრობის სფეროში მომუშავე კომპანიების ბიო სერტიფიცირება ჯერჯერობით არ არსებობს

### შესაძლებლობები

- გაყიდვების დიდი ბაზარი რუსეთსა და ცენტრალურ აზიაში
- სუპერმარკეტებს აქვთ ორგანული საკვებისთვის განკუთვნილი თაროები
- ელკომერცია: ბიოპროდუქტების ონლაინ გაყიდვები
- ბიოპროდუქტების გამოფენა ბაზრობებზე: მაგ. BIOFACH

### რისკები

- მაღალტექნოლოგიური სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგია მოითხოვს ნოუ-ჰაუს და სერვისების არსებობას ქვეყანაში
- უცხოელი დონორების მიერ დაფინანსებული პროექტების მდგრადობა
- ევროპას აქვს მაღალი ხარისხის სტანდარტები, რომელთა დაკმაყოფილება არ არის მარტივი

# გამოსახულებები და წყაროები

## გამოსახულებები

|    |                                                                                                                          |    |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1  | საქართველო მოიცავს განსხვავებულ რეგიონებსა და დედაქალაქ თბილისს. აფხაზეთი და აჭარა წარმოადგენენ ავტონომიურ რესპუბლიკებს. | 3  |
| 2  | საგარეო ვაჭრობა EU27                                                                                                     | 4  |
| 3  | საგარეო ვაჭრობა                                                                                                          | 4  |
| 4  | გერმანული საიმპორტო პროდუქტი, SITC                                                                                       | 4  |
| 5  | ძირითადი მიმწოდებელი ქვეყნები (2019), წყარო: "Wirtschaftsdaten kompakt - Georgien"; "Landesinformationen" DWV            | 5  |
| 6  | ძირითადი შემსყიდველი ქვეყნები (2019), წყარო: "Wirtschaftsdaten kompakt - Georgien"; "Landesinformationen" DWV            | 5  |
| 7  | სოფლის მეურნეობის ბრუნვა, საქსტატი 2020 წ                                                                                | 6  |
| 8  | მინდვრის ლობიოს მოყვანა კახეთში, ფოტო: ჰაინც გენგენბახი                                                                  | 6  |
| 9  | გალის ვარდი ბრწყინვალედ ხარობს კახეთში, ფოტო: ჰაინც გენგენბახი                                                           | 6  |
| 10 | სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ფართობი, საქსტატი 2020 წ                                                                    | 7  |
| 11 | მუდმივი კულტურები (2017), საქსტატი 2020 წლიდან                                                                           | 7  |
| 12 | ქართული საუზმის მაგიდა, ფოტო: ჰაინც გენგენბახი                                                                           | 7  |
| 13 | ბროწეული საქართველოში გავრცელებული ხილია, ფოტო: ჰაინც გენგენბახი                                                         | 7  |
| 14 | მამუკა ბლიაძე. ხედი არტენის ხეობაზე, Foto Copyright: Klaus Merckens, merckens development support gmbh                   | 9  |
| 15 | საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის ორგანული ექსპერიმენტული ნაკვეთები, ფოტო © SCRA                 | 11 |
| 16 | ბექა გოცაძე საკუთარ ვენახში, ფოტო © Klaus Merckens, merckens development support gmbh                                    | 15 |
| 17 | ბოსტნეულის წარმოება ბიო მეურნეობა ფონაში, ფოტო © Heinz Gengenbach                                                        | 16 |
| 18 | ქართული ხორბლის ჯიშ "წითელი დოლი", ფოტო © Heinz Gengenbach                                                               | 16 |
| 19 | ანასეულის ჩაის ბაღი გურიიში, ფოტო: Anaseuli Tea Factory                                                                  | 16 |
| 20 | გალური ვარდის მოსავალი კახეთის ბიოში, ფოტო © Kakheti Bio                                                                 | 17 |
| 21 | ექსპორტი კავკასიურის კონტრაქტორი პარტნიორებისგან, წყარო: Caucascert 2021                                                 | 18 |
| 22 | ქართული ბიო წვენები ANUGA, 2020 წელი კიოლნში, ფოტო: Georgia's Natural. Organic                                           | 20 |
| 23 | ახალი ორგანული თხილი საქართველოდან, ფოტო © caucasnut                                                                     | 21 |
| 24 | ორგანული ყოლო, ფოტო: Agrostore, TM SIAMO                                                                                 | 21 |
| 25 | ველური კოლექცია; მოცვის პიურე; სტენდი BIOFACH 2020-ზე, წყარო: Georgis's Natural / Aromaproduct                           | 21 |
| 26 | შპს ბიო აგრო: ბიოლოგიური მოსავლის დაცვის საშუალებების ჯილდოს მფლობელი ქართველი მწარმოებელი, ფოტო: BioAgro LLC            | 22 |
| 27 | სოფლიდან ხილბოსტანი თბილისში, წყარო: Soplidan.ge                                                                         | 25 |
| 28 | ქართული ბიო-თაფლი, ფოტო: Eto Jincharadaze                                                                                | 26 |
| 29 | საკუთარი კრებული, წყარო: Gengenbach 2021, Agriservices                                                                   | 27 |

## წყაროები

---

საქართველოს სოფლის მეურნეობის 2014წ. აღწერა

კავასსერტი, 2021

გერმანიის ეკონომიკური გაერთიანება (DWV) საქართველოში: „ქვეყნების შესახებ ინფორმაცია“.

<https://dwv.ge/marktinformation/landesinformationen/> (abgerufen am: 24.09.2021).

დოქტ. უვე სტროჰაზი: "მცირე ბაზარი მრავალი ხელშესახები უპირატესობით", GTAI (16.07.2021).

"ექსპორტი საქართველოში", გერმანიის ეკონომიკური გაერთიანება (DWV) საქართველოში, <https://dwv.ge/marktinformation/export-nach-georgien/> (abgerufen am 6.04.2021).

საქართველოს მოსახლეობის ადმინისტრაციის, <https://countrymeters.info/de/Georgia> (მოპოვებულია 1.11.2021).

საქსტატი 2014წ.

საქსტატი 2020წ.

GTAI: „ეკონომიკური მონაცემების კრებული - საქართველო“ (May 2021)

<https://www.gtai.de/gtai-de/trade/wirtschaftsumfeld/wirtschaftsdaten-kompakt/georgien/wirtschaftsdaten-kompakt-georgien-156712> (მიღებულია 20.09.2021).

„საქართველოს მთავრობის დებულება ბიოწარმოების შესახებ“, #198 (July 30, 2013),, [http://gov.ge/files/276\\_37826\\_866935\\_198300713.pdf](http://gov.ge/files/276_37826_866935_198300713.pdf).

კატრინ კოზოროვი: „საქართველოში ბიო მეურნეობების რაოდენობა მზარდია“, წყარო: GTAI (2021).

მარიკა ბრეგაძე, DWV: სიახლეები 16.09.2021.

უვე სტროჰაზი: „ქართული სოფლის მეურნეობა გთავაზობთ მრავალფეროვან ბიზნეს შესაძლებლობებს“, წყარო: GTAI (04.05.2021).